

מלחמה - אתחלתא דנאולה (פנילה ז'ע"ב)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

או

כתיב (בראשית כד, מט - נ) ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל. ונען לכן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר לא נוכל דבר אליה רע או טוב.

וכאשר אוכל דבר אסור וטמא, נעשה בו טמטום, כמ"ש (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בָּהֶם וְנִטְמָתֶם בָּם. ואמרו (יומא לט ע"א), וז"ל, תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטמטמת לכו של אדם, שנאמר (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בָּהֶם וְנִטְמָתֶם בָּם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם, עכ"ל.

או שלום או מלחמה

כתב הרד"ק (ישעיה מה, ז), וז"ל, ושלום ורע דבר והפכו וכו', כי השלום טוב והמלחמה רע, עכ"ל. ושורש הטוב בימין, ושורש הרע בשמאל. והבן, שזהו שורש 'או', או זה או זה. או טוב או רע, או שלום או מלחמה. והשלום בחינת א – אחדות. ומלחמה בחינת ו – שש, שש צדדים, סותרים זה לזה.

ואפילו האוכל דבר אסור בהיתר נטמא, כמ"ש המשך חכמה (דברים ו, יא) וז"ל, משך חכמה טבע הדברים האסורים שמטמטם את הלב, וכמו שכתוב (ויקרא יא, מג) וְנִטְמָתֶם בָּם, ואפילו אם אוכלן בהיתר, עכ"ל.¹

לא הוזהרו על ונטמטם בם

ועל אף הטמטום הנגרם מאותם איסורים, לא הוזהרו על כך, כמבוא בפירוש הרא"ש (במדבר לא, כג), וז"ל, ומדלא הוזהרו מכל מאכל טמא ומבישולי גוים (בשעת מלחמה), כך לא הוזהרו מטומאה שלהם, עכ"ל.

וביתר הרחבה, כתב השפתי חכמים (שמות י א, אות ב), וז"ל, לשון מלחמה, כמו שֵׁת שְׁתוּ הַשָּׁעָרָה (ישעיה כב, ז), עכ"ל. והיינו לשון שית, שש. ששה צדדים שנלחמים זה עם זה: ימין עם שמאל (דרום וצפון), פנים ואחור (מזרח ומערב), ומעלה ומטה. וזהו מהות המלחמה, האויב מנסה להילחם מכל צד (כנגד האות ו'). והשלום כנגד האות א' - אחדות.

וחזינן שעת מלחמה – עת רע, הוצרך (בשעת הצורך) לדבוק אף ברע גורם לאדם טמטום.

או להחכים או להעשיר

ועוד בחינה ב'או', כתב האהבת יהונתן (הפטרות פרשת החודש תמורת הפטרות ויקהל ד"ה ולקח הכהן) וז"ל, ועץ הדעת הוא טוב ורע (שורש 'או' נגלה בעץ הדעת), שהרוצה להחכים ידרים, זהו טוב. והרוצה להעשיר יצפין, זהו רע, עכ"ל.

שלום ע"י התרת האיסורים

ובעומק יותר, ביאר הרמח"ל (מאמר הגאולה ד"ה וענה), וז"ל, במקום שנמצא השלום הנה בצד הקדושה, נמצאת כנגדה המלחמה בצד הטומאה, ועל זה הסוד נאמר עֵת מְלָחְמָה וְעֵת שְׁלֹמֶם, כי לילית היא 'עת מלחמה' והשכינה הקדושה היא 'עת שלום' עכ"ל.

רע שיש בו טמטום

ובשעה שהאדם נלחם במלחמה, הוא דבק בכח רע², בעצם הלחימה, ותולדתו הריגה. ויתר על כן, לפעמים נדבק אף ברע שיש בו טמטום, וכדלקמן.

ותן דעתך, שב'עֵת מְלָחְמָה', העת שייך לטומאה (רע). ומשום כך אנו מנסים להחליש את הטומאה והאיסורים הנובעים ממנו, על ידי **שמתירים את האיסורים**. ולכן הותר בעת במלחמה לאכול קדלי (כתלי) דחזירא (חולין, יז).³, וכך נעשה שלום.

איתא בגמרא (חולין יז ע"א), וז"ל, השתא (שעת מלחמה) דבר טמא אישתרי לה⁴, דכתיב (דברים ו, יא) וּבָתִּים מְלֵאִים פֶּל טוֹב, ואמר ר' רימיה בר אבא אמר רב, קדלי דחזירי (חזירים יבשים. רש"י), עכ"ל.

^א בבחינת הכלל הידוע, 'המתאבק עם מנוול מתנוול' (תנא פרק כח).

^ב ועיין רמב"ם (הלכות פלגים פ"ח ה"א), וז"ל, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, עכ"ל. היינו שאינו היתר גמור אלא בשעת הדחק, וגדרו אינו הותרה אלא **דחווה**. אולם הרמב"ם (דברים ו, י), חולק על הרמב"ם וסובר שהוא גדר הותרה. ועיין בחת"ס (חולין שם, שביאר מחלוקתם).

^ג ועיין מהר"ל (תפארת ישראל פ"ח), ועיין חת"ס (או"ח סימן פג).

^ד עין שם משמואל (פרשת מצורע) וז"ל הא דהתורה התירה ע"י כיבוש אפילו כתלי דחזירי יש לומר דאפי' בכתלי דחזירי יש נמי חלקי היתר שנתערבו, אבל חלקי האיסור רבין עליהם ואסירי, אך ע"י כיבוש שחלקי הסט"א שבהם נעשים כבושים תחת יד ישראל, שוב מתגברין חלקי הטהרה שהיו בהן שהיו עד הנה כבושין תחת חלקי הסט"א שהיו מתגברין עליהם מחמת רובן, ויקץ כישן ומצא מין את מינו וניער, ומעתה חלקי הטהרה גוברין על חלקי הטומאה ומותרין, עכ"ל.